

Kap 14 : Ideologiernas död?

”En stor och sann idé, en gång uttalad, är odödlig.”
Oscar (I), kronprins av Sverige-Norge.

Kapitel 1-7 beskriver ett antal statsbärande ideologier som kan sammanfattas som: ett land, ett folk, en religion. Under 1800-talet var det faktiskt (nästan) så. Tolkningen har varit att under 1900-talet ersattes religionen av sina sekulära konkurrenter – den liberala demokratin, nazismen, fascismen & kommunismen – som även de skulle skapa det 1000-åriga lyckoriket. Som skildras i kapitel 8-13 hamnade monarkin i underläge, men hade tillräckligt politiskt stöd för klara sig in på 2000-talet, om än i den försvagade form som skildras i kapitel 15-21.

Den senare diskussionen har handlat om att monarkin i egenskap av samhällsbärande ideologi (=överideologi; se även kapitel 21) har haft större betydelse för Sveriges demokratiska utveckling än man tillerkänner den. Den demokratiska parlamentarismen, där alla ska ha sin vilja fram, hade initialt i stora grupper så dåligt stöd att det mycket väl kunnat sluta som i Tyskland, med att landet blev ostyrbart. Nu blev det i stället som på frihetstiden, att systemet legitimerades av kungen.

Statsbärande överideologier är tyvärr ett diffust begrepp, men kan ha nog så handfasta effekter. Efter Ådalen var det t ex inte förbjudet att använda militär för polisiära ändamål, det var bara politiskt otänkbart. Bland nuvarande överideologier märks nationalstaten, parlamentarismen & kompromissviljan. Monarkin förutsätts vara viktig för alla tre: Som nationell symbol, för att legitimera regeringsbesluten & för att stärka staten. De konservativa var länge skeptiska till att en sådan ordning var möjlig, men där hade de fel.

Att stärka staten genom politisk kompromissvilja, kan förefalla en smula udda. Andra länder har tillämpat mera drastiska metoder. Möjligen skulle den svenska kompromissviljan vara identisk med en kvardröjande ”Boströmianism”, och innebära att statsintressen alltid måste gå före parti-, klass- och personintressen. Kapitlet följer så gått det går denna diskussion om monarkins (o)politiska roll, framtid & rätta natur.

* * *

A. STÅNDSSAMHÄLLET (1809-1865)

Under ståndssamhället formulerades två inflytelserika diskurser om den svenska staten (=1809 års monarki). Dels om statens blandat aristokratiska & republikanska natur (Geijer), dels om staten som både ofelbar & garant för individens frihet (Boström). Geijer var i livstiden mycket omskriven, men bildade aldrig skola. Boström hade däremot flera doktorander som med små förändringar förde hans idéer vidare. Boströms statsideologi, staten som en administrativ apparat snarare än som ett politiskt forum, ansågs ända fram till unionsupplösningen som en rimlig beskrivning av Sveriges politiska tillstånd. (Se kapitel 5.)

* * *

B. KLASSAMHÄLLET (1866-1918)

Politiska system är en blandning av makt & ideologi. 1866-1918 stöddes monarkin politiskt av en överklass, en bondeklass & en svårdefinierad medelklass; ideologiskt av en grupp statsanställda akademiker – ämbetsmän, präster & professorer. Eftersom alla högre akademiska tjänster tillsattes av regeringen (=Oscar II) var lojalitet mot kungahuset en merit. Fryxells Uppsala-ultraister blev

under Oscar II kända som ”professorskonservativa”. De i det här sammanhanget mest inflytelserika var dels Christopher Boströms doktorander, nu blivna docenter och professorer (Axel Nyblaeus, Sigurd Ribbing, Carl Yngve Sahlin & Lawrence Heap Åberg), dels innehavarna av den Skytteanska professuren i våltalighet och statsvetenskap (Wilhem Erik Svedelius, Oscar Alin, Simon Boëthius & Rudolf Kjellén), dels två historiker (Hans Forsell & Harald Hjärne). Geijer hade inga doktorander. Hans verksamhet tycks ha varit för splittrad & hans ställning som ”upplysningskonservativ” alltför kontroversiell.

*

Boströms doktorander

Boström hade visserligen före sin död avtvingat sina doktorander ett löfte om att aldrig ändra på någonting i hans statslära, men fullt så lojala var de inte. Nyblaeus inställning var att: ”För min del har jag alltför mycket studerat Geijer för att kunna hylla Boströms statslära annat än i de allmänna grundtankarne, och jag kan ej annat än beklaga att dessa hos Boström blivit undanskymda [av ovidkommande detaljer] vid tillämpningen på den konkreta verkligheten.”¹ Boströms begäran blir dock begripligare om man håller i minnet att hans statslära var preskriptiv, snarare än deskriptiv. Ett ideal, snarare än ett politiskt program. Doktoranderna drog sig dock för att frondera. De ändringar som gjordes syftade enbart till att eliminera uppenbara anakronismer. 1908 bildades en stödförening Boströmsförbundet, med ett sista livstecken 1917.

*

Socialdemokraterna ägnade mellankrigstiden mycket energi åt att göra sig lustiga över monarkin, i hopp om att detta skulle ha någon effekt, vilket det dock inte hade. Bättre effekt hade det att angripa monarkins idéer (=ideologin). Den främsta måltavlan var Boström. Någon organiserad attack var det dock aldrig frågan om. Boström tycks ha fallit offer för tidsandan & sin tyska filosofi. En utvikning om förloppet & efterspelet:

Enligt den franske filosofen Destutt de Tracy (1754-1836) var kunskap en kombination av psykologi & ideologi (=empiri & begreppsbildning). Den tyska naturfilosofin betraktade begreppsbildningar som en metafysik. Som Einstein uttryckte saken: De är varken sanna eller falska, men ibland användbara i ett resonemang. Boströms organiska statslära kan därför inte läsas enligt bokstaven, utan måste tolkas. Den metafysiska förpackningen gjorde länge budskapet immunt mot kritik. Därefter obegripligt.

Banemännen var filosofen Axel Hägerström & hans doktorand Adolph Phalén. Hägerström företrädde en riktning inom filosofin, den s k Uppsala-skolan eller värdenihilismen, som förnekade metafysik, allmänbegrepp, eviga värden, m m. Boströms idéer måste i brist på empiri ses som subjektiva värdeomdömen. Phalén utvidgade kritiken till Boströms subjektivism, med vilket menades att värdeomdömen inte får baseras på ett privat tyckande, utan måste delas av flera, d v s grundas i någon form av empiri. Den marxistiska versionen av detta var att Boströms statslära var ett exempel på subjektivt klasstänkande. Boström reducerades till en intellektuell kuriositet, och med honom hans organiska statslära. Samma öde drabbade Geijer & Hjärta.

Flera ledande socialdemokrater/liberaler (Herbert Tingsten, Gunnar Myrdal & Ingemar Hedenius) studerade i Uppsala, påverkades av Hägerströms filosofi, och ansåg sig med den som grund kunna angripa det bestående samhället & dess idéer. Tingsten ägnade sig åt statsvetenskapen, Myrdal åt sociologin, Hedenius åt religionen. Även statsrätten påverkades. Eftersom Uppsala-skolan inte

¹ Elvander 1961: s. 52.

erkände eviga principer blev den svenska juridiken med tiden synonym med politisk maktutövning. Detta framgick med all tydlighet i Torekov-kompromissen (se nästa kapitel) som aldrig motiverades med något utöver socialdemokratins eget missnöje. Äldre konservativa jurister har alltid efterlyst någon form av principdiskussion.

*

Den Skytteanska professuren

Svenska statsvetare var länge även historiker, ledamöter i Svenska akademien, riksdagsmän & i egenskap av lärare, föreläsare & rådgivare personligt bekanta med kungahusets medlemmar. Statsvetenskapens *crème de la crème* var innehavarna av den Skytteanska professuren i vältalighet & statskunskap. 1866-1918 innehades den av Wilhem Erik Svedelius (1862-1882), Oscar Alin (1882-1900), Simon Boëthius (1901-1915) & Rudolf Kjellén (1916-1922). Mest känd är Kjellén:

Kjellén var den siste svenske statsvetare som på allvar hävdade en ”organisk” statsvetenskap i traditionell tysk-konservativ anda. I en jubileumsskrift sammanfattas hans ideologi som att: ”Han hade ”nationalismen i blodet”. Upplysningsfilosofin och de ideal som förknippas med franska revolutionen var honom förhatliga. Mot 1789 års idéer om frihet, jämlikhet och broderskap ställde han ordning, rättfärdighet och nationell gemenskap – det han kallade ”1914 års idéer”.² Eftersom Kjellén var vän av provokativa formuleringar är det svårt att veta hur hårt han höll på just denna version av sina idéer. Sant är dock att han livet ut kritiserade demokratin som en splittrande kraft, men som eventuellt kunde balanseras av motkrafter (se kapitel 6). Främst då en stark stat & ett lojalt folk. I slutändan trodde han dock inte att demokrati var en stabil statsform utan måste falla sönder. Mellankrigstiden gav honom mer än rätt i det avseendet. Det finns en pågående diskussion om anledningen (se kapitel 21).

*

Kämpande historiker

Även historikerna Hans Forsell & Harald Hjärne ägnade sig åt statsvetenskap, men naturligtvis i mindre utsträckning än statsvetarna själva. Tillsammans med Kjellén anses Hjärne varit den i professorskollektivet med det största inflytandet. I egenskap av historiker gjorde han sig känd genom sin Karl XII-forskning (se kapitel 3). Här begränsar jag mig till hans politiska gärning. Eftersom denna hade liberala inslag är hans eftermäle klart bättre än Kjelléns:

”Vilken av de båda stora ideologerna Hjärne och Kjellén har utövat det största inflytandet på svensk konservatism efter demokratiens genombrott? Frågan kan också formuleras så: vem var mest framsynt, vems åskådning svarade bäst mot den följande politiska utvecklingen? Svaret förefaller givet: Hjärne förebådade den segrande huvudlinjen i de följande decenniernas konservatism, den moderata, den som förmådde anpassa sig till demokratin och verka för social och ideologisk utjämning och försoning. Flera av hans lärjungar blev framstående politiker eller publicister; genom dem fortsatte hans tankar att verka befruktande på den konservativa politiken.

...

Rudolf Kjellén fick inga betydande lärjungar, varken i vetenskapen eller i politiken. Möjligen kan man räkna Adrian Molin och Rütger Essén som lärjungar till Kjellén. Det ger i så fall en fingervisning om i vilken riktning hans inflytande gick. Det var den anti-demokratiska, nationalistiska, pronazistiska minoritetsriktningen inom den svenska

² Edström 2014: s. 19.

konservatismen som kunde åberopa Kjellén som föregångare och inspiratör.”³

Vilket förefaller mig som ett bakvänt sätt att framhålla att Hjärne i livstiden inte hade något politiskt inflytande & knappast efteråt heller. Han förefaller mig lika splittrad som Geijer. I forskningsavseende är Hjärnes frågeställningar döda, medan Kjelléns frågeställningar lever.

* * *

C. MELLANKRIGSTIDEN (1918-1939)

I ett systemskifte ingår att det gamla systemet misskrediteras, antingen genom sin egen oduglighet, eller genom det nya systemets propaganda. Systemskiftet 1918 från monarki till demokrati fick sin särskilda karaktär genom att det var så långdraget. Faktiskt hade det stötts & blötts ända sedan 1700-talet. Ingen kunde vara omedveten om alternativen & vad de innebar. När systemskiftet väl kom, var det svårt att säga något som inte sagts 1000 gånger förut. I motsats till 1809 ägnade sig inte heller politikerna åt att misskreditera det gamla systemet (som ju var deras eget), utan åt att framställa systemskiftet som ytterligare en demokratisk reform i den bästa av svenska traditioner. Någon officiell uppgörelse med monarkin som system, en ”avmonarkisering”, var aldrig aktuell.

*

Systemskiftet

Det fredliga förloppet – hela systemskiftet ägde ju rum inom ramen för normal riksdagspolitik – har förklarats med:

- Att Bernadotterna hade varit dugliga regenter. Problemet var valsystemet, inte kungahuset.
- Att 1809 års författning hade en ”demokratisk potential”.
- Att Sverige hade en lång tradition av lokalt självstyre som nu skulle utvidgas till riket som helhet. ”Demokratin fanns i det svenska blodet.”
- Att de ofrälse stånden historiskt hade stött monarkin i självförsvar mot adeln. Nu var visserligen adeln borta, men traditionen att stödja monarkin fanns kvar.
- Att den politiska klassen var rädd för att ytterligare fördröjningar skulle medföra revolution.

Under 1920- & 30-talet förekom en animerad debatt om Sveriges två demokratiska ”skapelseberättelser”. Antingen hade Sverige varit frihetslängtande, demokratiskt & välordnat så länge det funnits till, exemplifierat med Engelbrekts-upproret 1434-1436, Arboga möte 1435 (=Sveriges första riksdag), Gustaf Vasas reformer 1523-1560 & införandet av sockenstämmor under 1600-talet eller så innebar storstrejken, försvarsstriden, folkrepresentationen & det parlamentariska styret något radikalt nytt. Det finns ingen kommentar av Gustaf V om vad han ansåg, förutom att han *de facto* fann sig i saken. Gustaf VI formulerade dock 1929 & 1959 kungahusets ståndpunkt som att ”Sverige har alltid haft en självständig allmog. Nu har det även en självständig arbetarklass.”⁴ & ”Den [demokratiska] utveckling som skett upp bärs djupast av en mäktig tanke: att folket självt bör ansvara för sina öden.”⁵

Det finns en vänstertradition att Sverige 1917 stod inför en revolution, Seskarö-kravallerna & militärens beredskap brukar nämnas, men revolutionsungen har inte gått att bekräfta. Ett minimum för en revolution borde vara flygblad, demonstrationer & att revolutionärerna beväpnar sig. Inget sådant har gått att verifiera. Seskarö-kravallerna ägde rum långt från

³ Elvander 1961: s. 486.

⁴ Prins Gustaf Adolf 1930.

⁵ Kung Gustaf VI Adolf. Dagens Nyheter, 1959-05-31, s. 12.

huvudstaden & hade inga politiska ambitioner. ”Revolutionsåret” tilläts t o m socialdemokraterna att själva ansvara för ordningen under sitt 1 maj-tåg. Det finns en skröna om att Gustaf V hade packat sina resväskor för att vid behov kunna fly till Tyskland, men inte heller den har gått att verifiera.

*

En vilsen höger

Den svenska politiska kartan påminde den här tiden inte så lite om den tyska Weimarrepubliken. Rösträtten & parlamentarismen hade splittrat både vänstern & högern. Från 1918 bestod svensk politik av en vänsterflank av liberaler, reformvilliga socialdemokrater, kommunister & anarkister; en högerflank av pragmatisk bolags- & bondehöger, apolitisk konservatism, reaktionär extremhöger & pronazism. Mittfältet befolkades av ämbetsmannastaten inkl kungahuset. Idédebatten var mager, men 1925 fanns ett behov av att åtminstone stämma av läget. Konservativa politiker ansåg som sitt största problem att den nyinförda demokratin i stora väljargrupper saknade legitimitet, vilket på sikt hotade hela rättsstaten. Jag citerar Svenska Dagbladets blivande chefredaktör Ivar Anderson:

”Den politiska demokratismen, som bygger på Rousseaus dogm om den ofelbara folkviljan, har icke skapat garantier för statsintressenas behöriga tillgodoseende. Den har berövat massorna tron på de gamla auktoriteterna, men den har icke givit dem några nya i stället. ... Sedan man länge begagnat upplösningens makter i kampen mot den bestående samhällsordningen, ha demokratiens politiska verkställare svårt att tämja dessa krafter till lydnad under »folkviljans» institutioner.

...

Konservativ politik kan icke ställa sig likgiltig till dessa [politiska] uppgifter. Vi tro icke att demokratin är en slutgiltig lösning av styrelseproblemet, men vi inse att i närvarande stund finnes ingen annan väg att gå. Det är icke tillrådligt att spekulera i någon slags katastrofpolitik i hopp att demokratin, om den lämnas helt och hållet på egen hand, snart skall bryta nacken av sig. Konservativ politik måste bistå varje strävande att giva statsmakten fasthet och auktoritet. När reformvagnen börjar slira i utförsbacken, bör den konservativa riktningens män icke sticka käppen i hjulet, utan taga ett kraftigt tag i tömmarna för att hindra att det bär i diket.”⁶

Den konservativa opinionsbildningen syftade i enlighet med ovan att inom ramen för 1809 års författning stärka statens auktoritet & oberoende. Jag exemplifierar med ”bolagshögern” (Arvid Lindman & Karl Hildebrand), ”unghögern” (Hjalmar Haralds & Adrian Molin) och två nazist-sympatisörer (Fredrik Böök & Rütger Essén).

”Bolagshögern” ville stärka medelklassen inflytande i 1:a kammare men hålla kungen utanför partipolitiken; ”Unghögern” vurmade för det personliga kungadömet, arbetarklassen som ett 5:e politiskt stånd, Sverige-Finland som en regional stormakt & kungen som en tolk av folkviljan; Nazist-sympatisörerna var antidemokrater, krigsromantiker & darwinister.⁷ Möjligen kan man sammanfatta idéklimatet som att det inom unghögern fanns en majoritet för antiparlamentarisk demokrati i tysk anda: ”Konungen representerade en över folkviljan upphöjd statsvilja, ”med djupare andliga rötter än valsedlarnas”.⁸

Depressionen & krigsåren lade därefter lock på diskussionerna & efter freden accepterade högern i brist på egna alternativ den liberala demokratin. Gustaf V tycks, förutom i samband med 1925 års

⁶ Anderson 1925: ss. 442-443.

⁷ Kihlberg & Söderlind 1961; Torstendahl 1969; Olsson 2000; Nilsson 2004 & 2008.

⁸ Kihlberg & Söderlind 1961: s. 60.

försvarsbeslut, ha förhållit sig passiv.

*

En vilsen monarki

Efter krigsslutet retirerade Gustaf V till privatlivet. Drottning Victoria hade dålig hälsa & slutade 1930 sitt liv i Italien. Gustaf V gjorde sig däremot känd som aktiv pensionär: jagade & fiskade, spelade tennis & krocket, idkade bilsport, samlade antikviteter, broderade, lyssnade på musik, såg film & semestrade varje år i Nizza. Detta kombinerades med publikfriande utspel som att han lågkonjunkturen 1932 erbjöd sig skära ned på apanaget. Gustaf är föga känd för sin kulturgärning men han lät forskare få tillgång till Bernadottearkivet, vilket resulterade i tre omfattande kungabiografier: Torvald T:son Höjer's om Karl XIV Johan; Anders Lundebeck & Karl Hildebrand's om honom själv. Hildebrand försökte intervjua honom om hans politiska åsikter, men Gustaf vägrade. Intresserade fick nöja sig med en anekdotsamling.⁹

Det parlamentariska läget var instabilt (13 regeringar 1918-1936) & Gustaf hade mycket att göra med tillsättningarna. Den mesta av hans tid gick dock åt till tidningsläsning, audienser, korrespondens, representation & militära inspektioner. Under vintermånaderna kunde vem som helst varje tisdag gå upp till slottet för att träffa honom. Namnet antecknades i en bok & man satte sig i ett väntrum. Det var så t ex Kurt Haijby kom att träffa honom.¹⁰ 1926 avsade han sig chefskapet för svenska marinen för att koncentrera sig på armén. 1939 slutade han med audienserna.

Det finns en mängd artiklar som 75-årsdagen försökte beskriva Gustafs karaktär & ämbetsroll. Jag citerar diplomaten Rütger Essén & journalisten Ludvig Nordström. Essén beskrev Gustafs karaktär som: ”Han var en illusionsfri man med stark plikt känsla, genomskådande skenet, föga tillgänglig för smicker, föga känslig för flärd och prål, personligen blygsam, med sinne för humor samt med säker instinkt för personligheters värde och för politiska fakta.”¹¹ Nordström beskrev hans nya ämbetsroll, vilken kan sammanfattas som att den var full av de motsägelser som fortfarande är med oss:

”Vår tid erbjuder det bisarra skådespelet, att de folkvalda statscheferna utöva kungslig makt, medan arv-konungarna sakna verkligt politiskt inflytande. Konungens uppgift i världens kvarlevande monarkier har, under demokratiens välde, blivit något annat än en politisk. Den har blivit av moralisk, av psykologisk, av andlig art. Det var icke svårt att vara monark under enväldets dagar. Ur moralisk synpunkt. Då lågo svårigheterna på de utrikespolitiska och militära områdena. Nu ligger konungaämbetets problem på det rent mänskliga området. Har man i allmänhet klargjort för sig, hur pass mycket av självövertvinnelse, av inre och yttre anpassning, av god vilja och av osjälvisk vidsyn en man måste prestera för att, född till befällande herre och konung, kunna acceptera ställningen som endast främst bland ämbetsmän i en genomförd demokratisk stat? Att lyda folkviljan och ändå stå över den såsom självmedveten symbol för rikets historiska kontinuitet? Att underordna alla känslor, eventuellt affekter, under ett omutligt pliktkrav? Att samarbeta med folkets valda ombud ur de mest skilda kretsar, av de mest skiftande bildningsgrader? Att inför dem alla representera det sammanhållande historiska över ögonblickets stormar och samtidigt vara symbolen för det mänskliga i nuet och kunna känna, tänka och handla som människa bland alla dessa skiftande människor?

Dessa problem ha varit Sveriges nuvarande konungs livsproblem. Det har vittnats av hans medarbetare i riksstyrelsen, att han löst dem på ett beundransvärt sätt. ... Han har blivit

⁹ Prawitz 1943.

¹⁰ Finn. En dag som kung. Dagens Nyheter, 1924-03-16, söndagsbilagan: ss. 1,7.

¹¹ Essén 1933: ss. 182-183.

mera Mr G. än Hans Majestät. Och ett faktum är, att han på alla bilder i uniform förefaller liksom besvärad, medan han i sportkostym framträder levande, därför att man vet, hur han trivs.”¹²

D v s Gustaf var inte bara maktlös efter övergången till parlamentarismen. Han *trivdes* dessutom med det. Också ett sätt att kvadrera den monarkiska cirkeln. Det är nog signifikativt att även Karl XV:s biografier denna tid skrevs om i samma anda – att kung & folk levde i harmoni. Men det gick för Gustaf som för Karl XV & senare Carl XVI Gustaf. Alla förknippades med en demokratisk reform. Alla, möjligen som en hämnd, pådyvlades retroaktivt ett omfattande ”folkligt” sexualliv. Gustaf V:s rykte som både hanrej, horkarl & homosexuell nazist är dock svårslaget i sin illvilja.

*

Jag låter statsminister Per Albin Hansson få sista ordet:

”Naturligtvis är kung Gustaf en konservativ man, men konservatism är ett ont endast när den brister i vilja att förstå, anpassa sig och förmedla. Sådan är emellertid inte kung Gustafs konservatism som är genomsyrad av förståelse, hänsyn och tolerans. Han är en demokratisk kung – visserligen inte till sin politiska åskådning men till sin personliga läggning. Kung Gustaf har som konstitutionell monark inte bara accepterat att riket skall styras av folkviljan. Han har också aktivt arbetat för majoritetsregeringar i den demokratiska parlamentarismens anda. Rotad i en tid så olik vår, har han vuxit samman med det nya så ett sätt som förskaffat honom allmän popularitet.”¹³

Hansson försökte till och med få partikongressen att överge republikkravet, men misslyckades.

¹² Ludvig Nordström. Han som skapat en ny kunga-typ. Vecko Journalen, 1933:24.

¹³ Hansson 1938. [Kraftigt förkortad.]

Referenser

- *Anonym. (red.) (1938.) Konung Gustaf V 80 år : 1858-1938. Stockholm: Åhlén & Åkerlunds förlag.
- *Anderson, Ivar. (1925.) Konservativ politik. Svensk tidskrift, 1925: ss. 441-451. <runeberg.org> (2020-01-01).
- *Edström, Bert. (2014.) Inledning. I: Edström m fl. red. 2014: ss. 12-50.
- *Edström, Bert, Björk, Ragnar & Lundén, Thomas. (red.) (2014.) Rudolf Kjellén : geopolitiken och konservatismen. Stockholm : Hjalmarson & Högberg.
- *Elvander, Nils. (1961.) Harald Hjärne och konservatismen : konservativ idédebatt i Sverige 1865-1922. Uppsala : Appelberg.
- *Essén, Rütger. (red.) (1933.) Vår konung och hans gärning. Stockholm: Lindfors förlag.
- *Hansson, Per Albin. (1938.) Konungen landsfadern. I: Anonym red. 1938: ss. 8-12.
- *Kilhlberg, Mats & Söderlind, Donald. (1961.) Två studier i svensk konservatism 1916-1922. Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala. Uppsala Appelberg.
- *Nilsson, Torbjörn. (2004.) Mellan arv och Utopi: Moderata vägval under hundra år, 1904–2004. Stockholm: Santérus.
- *Nilsson, Torbjörn. (2008.) Med historien som ledstjärna : Högern och demokratin 1904-1940. Scandia.
- *Olsson, Stefan. (2000.) Den svenska högers anpassning till demokratin. Uppsala: Statsvetenskapliga föreningen.
- *Prawitz, Gunnar. (1943.) Kungen och folket : Glimtar och anekdoter kring Gustaf V. Stockholm: Jonson & Winter förlags AB.
- *Torstendahl, Rolf. (1969.) Mellan nykonservatism och liberalism : idébrytningar inom högern och bondepartierna 1918-1934. Stockholm: Svenska bokförlaget.